

Elektromagnetno polje: 2. kolokvij

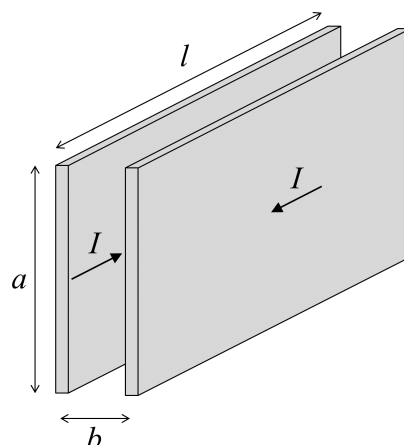
(26. 1. 2016 ob 13:00)

asistenta: Martin Klanjšek (01 477 3866, martin.klanjssek@ijs.si),
Daniel Svenšek (01 4766 631, daniel.svenssek@fmf.uni-lj.si)

1. naloga

Vzporedna kovinska trakova dolžine l in širine a sta v medsebojni razdalji $b \ll a$, tako da tvorita ploščati kondenzator, kakor prikazuje slika. Vzdolž trakov v nasprotnih smereh teče električni tok I . V nekem trenutku začnemo tok enakomerno ugašati, tako da v času t_0 pade na nič.

- Izračunaj jakost električnega polja povsod v prostoru med trakovoma. Rezultat podaj kot funkcijo oddaljenosti x od ravnine, ki je vzporedna s trakovoma in leži na sredi med njima.
- S pomočjo Poyntingovega vektorja izračunaj energijski tok iz prostora med trakovoma.
- Preveri, da se pod b) dobljeni rezultat ravno ujema s časovnim odvodom magnetne energije v prostoru med trakovoma.

2. naloga

Iz snovi s homogeno polarizacijo $\vec{P}$ izrežemo kroglo. Nato kroglo prerežemo na pol, tako da gre rez skozi središče krogle in je pravokoten na $\vec{P}$. Na koncu obe polovici krogle malenkost razmaknemo, tako da je razmik *zelo majhen* v primerjavi s polmerom krogle. Izračunaj gostoto električnega polja v špranji med polovicama krogle.

Namig: najprej reši nalogo za neprerezano kroglo in razmisli, kako se rezultat spremeni v opisani situaciji.

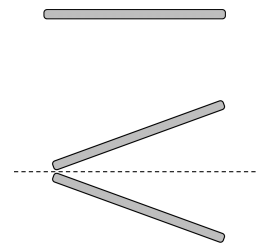
3. naloga

Ravno kovinsko palico dolžine l na eni strani napajamo z izmeničnim električnim tokom krožne frekvence ω , na drugi strani pa jo primerno zaključimo, tako da se po njej širi *potujoči* tokovni val, ki ga zapišemo kot

$$I(z', t) = I_0 e^{i(kz' - \omega t)},$$

kjer je I_0 amplituda toka, z' pa podaja koordinato vzdolž palice. Na ta način palico uporabimo kot anteno.

- a) Do konstantnega prefaktorja natančno izračunaj časovno povprečje izsevane gostote energijskega toka v odvisnosti od polarnega kota ϑ , merjenega od smeri palice. Rezultat izrazi z l in z valovno dolžino izsevanega valovanja λ .
- b) Izračunaj, pri katerem kotu antena dolžine $l = 2\lambda$ seva največ. Dve takšni anteni sestavimo v "anteno V", kakor prikazuje slika. Pod kakšnim kotom ju moramo postaviti, da bo sestavljena antena sevala kar največ v smeri svoje simetrale (označene s črtkano črto)?

Matematični pripomoček: glavni maksimum funkcije $\text{ctg}^2\left(\frac{x}{2}\right) \sin^2\left[2\pi p \sin^2\left(\frac{x}{2}\right)\right]$ je približno pri $x_{\max} = \arccos\left(1 - \frac{0.371}{p}\right)$.

4. naloga (dodatna)

V zunanjem magnetnem polju $\vec{B}_0$ se po plazmi lahko širita dva tipa elektromagnetnih valov v smeri *pravokotni* na $\vec{B}_0$. Valovi, katerih električno polje je vzporedno z $\vec{B}_0$, so običajni (O) valovi. Valovi, katerih električno polje je pravokotno na $\vec{B}_0$, pa so izredni (X) valovi. Zaradi magnetne sile na elektrone ima pri valovih X električno polje tako transverzalno kot longitudinalno komponento, dielektrična konstanta pa je tenzorska količina.

Izračunaj disperzijsko relacijo valov X. Končni rezultat izrazi s ciklotronsko frekvenco $\omega_c = -eB_0/m$ in s plazemsko frekvenco $\omega_p = \sqrt{ne^2/(m\epsilon_0)}$, kjer je n številska gostota elektronov v plazmi, e in m pa sta naboj in masa elektrona. Zadošča, da izpelješ analitično zvezo med krožno frekvenco ω in valovnim vektorjem k , saj je iz nje težko eksplicitno izraziti $\omega(k)$.

Zaradi tenzorske narave dielektrične konstante je treba zvezo med mikroskopskimi in makroskopskimi količinami vzpostaviti preko enačb za gostoto naboja $\rho = ne$ in za gostoto električnega toka $\vec{j} = ne\vec{v}$, kjer je $\vec{v}$ hitrost elektrona.

Matematični pripomoček:

Rešitve Laplaceove enačbe $\nabla^2 U(r, \vartheta) = 0$ v krogelnih koordinatah:

$$U(r, \vartheta) = \sum_{l=0}^{\infty} [A_l r^l + B_l r^{-(l+1)}] P_l(\cos \vartheta),$$

kjer so $P_0(x) = 1$, $P_1(x) = x$, $P_2(x) = (3x^2 - 1)/2$, $P_3(x) = (5x^3 - 3x)/2$, ... Legendrovi polinomi.

Čas reševanja: 90 minut.

Dovoljeni pripomočki: podani spisek enačb, matematični priročniki, kalkulator.

Rešitve nalog, ocene ter kraj in čas ogleda kolokvija bodo objavljeni na spletni strani <http://bit.ly/1j2z0Cl>.